talarpub@gmail.com | تلار | talarbrahui | talarbrahui | talarbrahui | +92 81 827824

تاک:42 | سال:23 | 14-20 نومبر 2026ء | نہاد:10 روپئی | پنہ غاک:8

ہفتئی

تلار

کوئٹہ

All About #Brahui

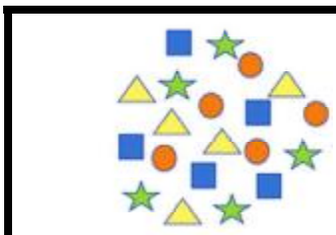
براہوئی نابابت

براہوئی ٹی

مفروضہ غاک، پٹ وپول ناگرج

(شونگال)

براہوئی زبان ''اٹ'' کاریم نابنا انگریز آتابتنگ آن مہالو مسوسس، ولے براہوئی زبان ''آ'' کاریم نابناءِ انگریز آک کریر۔ انگریز آک داڑے بسر تو داکان مست اوفک بائبل ءِ ہندوستانی زبان تیٹی مَٹ کننگ کن اوفتیا کاریم کریسر، ہراتم داڑے بسر تو براہوئی وایلوزبان تیا ہم کاریم نابناءِ کریر کہ بائبل ءِ ترجمہ کننگ کن کسر آوار کیر۔ اوفک داکان مست ہندوستان اٹ دراوڑی زبان تے ہیل تننگ وہیل کننگ آ ہم کاریم کریسر، تو داڑے دراوڑی زبان تا منہ لوز اس براہوئی زبان اٹی ہم خنار، و ہوکا کریر کہ بس مرے مف دا زبان ہندا خاہوت آن ءِ۔ داسہ کہ نن خنہ تو لوز مڈی نا رِداٹ ہُرس، سِترانا ہاٹی، و مذکر مونث نا بابت ہیت آتیٹ درشانی کننگ یا کپنگ، و کُتنگ گُش کننگ نا بابت براہوئی زبان نا ہاٹی نا خڑکیک ایلو کیہی زبان تنون مِلرہ۔ دن کہ براہوئی زبان نا اسم ضمیر ''نی''، چینی زبان اٹی ہم ہندامعنہ وہندا تو اراٹ مستعمل ءِ۔ وہندن پروفیسر ڈاکٹر عبدالرزاق صابر نا رداٹ ''نم''

ہم چینی زبان نا دا اسم ضمیر نا جمع نا صیغہ تون بھاز خڑکی تخک۔ وداارا خڑکی ہموتم خننگا نو کہ چینی زبان بلوچستان اٹ پوسکن درستی راستی مسنے، یا چینی زبان نا اردوٹی لیکچر اِرٹ اس مونی بسنو۔ منگ کیک کہ دا بابت ہڑتوم آ زبان تیٹی پین ہم کہی خڑکیک مریر۔ ہندا سوب ئس کہ بھاز وخت مہالوگل خان نصیر، نادر قمبرانی، آغا نصیر احمد زئی وایلو پولکار آتا مون آن ہراتم دا حالیت گدرینگا تو اوفک دراوڑی والا بیانیہ غا سوج چست کریر۔ و بایدے داڑا سوج چست کننگے، و پٹ و پول ءِ پین تالان کننگے، بیرہ اسہ اِرا آرٹیکل اسے آسیبو کرسا زبان اسے ناہاٹی و بن و بنیاد نا پٹ و پول ءِ انتئے نیم گڈلو اِلنگانے، بایدے داپڑ آ سوگوءُ کاریم و پٹ و پول اس مرے۔

شینکارو شونکار عبدالحفیظ قلات پرنٹرز پٹیل روڈ کوئٹہ خان شینک کرسا 302 فیز 1 یونیورسل کمپلیکس جناح روڈ کوئٹہ خان تالان کرے

www.talarbrahui.com

ایلو پنہ غاتیا

2 میکو پنہ

پٹ وپول: براہوئی کلاسک شاعری نا دور (2)

(حمید عزیز آبادی)

3 میکو پنہ

افسانہ: دھرتی نامش

(یوسف عجب)

4 میکو پنہ

خزم: ''محمد نسیم سحر''

(واجہ لطیف الملک بادینی بلوچ)

5 میکو پنہ

نوشتانک: کتاب آتیان ہلوک آمروار یک ''ناول ماں''

(ڈاکٹر منیر حنفی) (13)

6 میکو پنہ

غزل: افضل مراد

فِکشن مضمون: بُو مبارونا رِکسب آک

(محمد امین شاہوانی)

7 میکو پنہ

جاچ: یوسف عجب نا ''بدرتا ڈغار آ''

(عبداللہ آزاد بلوچ)

افسانہ: پیرانگانا پنت

(اَبرار بلوچ)

8 میکو پنہ

ناول: دے آبندغ آک 27

(غسان کنفانی/پروفیسر غمخوار حیات)

.....2.....

براہوئی کلاسک شاعر وشاعری ٹی جمالیات:۔

راجی وسیاسی تاڑواڑی، چک وتاڑی وہڑ ڈڑ نا زمانہ ٹی ہرا شاعر آک تینا شاعری نا بنا ءِ کریراودور براہوئی شاعری نا کلاسک دورانا پن اٹ یات مریک، داہیت پک ءِ کہ ہرا شاعری ٹی کلاسک نا چاشنیک اودیم ءُ او چاشنی تا مسخت دادے کہ اوقتیٹی جمالیاتی دروشم تا منتگ المی ءُ گپ اسے، شاعری نا کلاسک منتگ یا جمالیاتی دروشم اٹ منتگ نا کل آن بھلا شاہدی دادے کہ اوتینا زیبائی نا سوب آن نئے بیرہ ہردورانا نمائندگی ءِ کیک بلکہ لس مخلوق ءِ او شاعری یات ہم سلک، و اوفتا زبان آمدام راج کیک، دادورانا اخس کہ شاعریک تخلیق مسٗو او شاعریک تینا جمالیاتی دروشم نا سوب آن اینو ہم لس مخلوق نا است آٹو۔ ریکی، بلو، قیصر خان فقیر زئی یا مُلا محمد حسن بدوزئی نا پاروک آشئیر آتا بند آک اوفتا اُست آتا تہہ خانہ ٹی خوندی ارے۔

ریکی:

اینو ننے دے دیگر ءِ
پگہ نو واراس برے

(ریکی)

براہوئی زبان نا بے مٹ آرزمیہ گوشاعری ریکی نا پن آن دیر واخب اف، اونا شاعری ہردور اٹی ہردورانا نمائندگی کننگ نا پوروڑ اٹ بود تنک، ہرا براہوئی کلاسک شاعری نا پن آتینا مزاحمتی فکر اتون اوار اینو ہم راج انا جوزہ غاتا نمائندگی ءِ کننگ اٹی ءِ۔

اونا شاعریک براہوئی شئیری ادب نا تاریخ اٹی گروشک ایترہ، تاریخ نا پنہ غاتیان بیدس ہم گڑاس ہندن ءُ شاعری نا ٹھپو اریر کہ او ننے پٹ و پول کتاب آتینٹی نظر بفسہ، و لے کنا (حمید عزیز آبادی نا) باوہ جان فوج علی سمالاڑی وخت اسے ٹی تینا ہنین آ گُٹ اٹ داشئیر تے پارسا کریکہ۔ داہیت یات سلے کہ فوج علی سمالاڑی نا بنداوی تعلقداری علاقہ مارواڑ، اُرغر، ہوش ٹُل، پیر سمائل، آن مسُنے، اواوکان پد مچھ بولان اٹ ریلوائی ٹی گینگ مین ہم مسُنے، او پرانا مچھ لانڈی نمبر 17 ٹی رہینگا کہ۔ دا حوالہ ءِ پاش کننگ نا سخت دادے کہ او بلوچستان نا قطب پارہ غا رہینگ وٹوٹ بش کروک اس ئس۔ ریکی نا تعلق چاغے نا ڈاک آتیان مسُنے، گڑا داڑے سوج دا ودی مریک کہ ریکی نا شاعری داہۃ مُر اسکان چندی ہزار کلومیٹر آتا پند ءِ خلسا بلوچستان نا قطبی علاقہ غاتیا امر سر مسُنے؟ نئے بیرہ او سفر کرسا مُر مُر اسکان سر مسُنے بلکہ مخلوق او شاعری تے ہِنسا تینا سینہ غاتیٹی خوندی ہم کرینے، گڑا پا ننگ مریک کہ یقین اٹ او شاعری تینٹی کلاسک و جمالیاتی دروشم ہنداہہ درزیات ءِ کہ اودا بھلا پند انا بود ءِ تخانے کہ تینے مخلوق نا اُست آتیٹی زندہ تخانے۔

ڈاکٹر عبدالرحمٰن براہوئی نا پٹ و پولی کتاب "براہوئی قدیم شعراء" ٹی ریکی نا شاعری نا منہ ٹھپو پٹ و پول کننگا نو، ہرا فک داوڑ اٹی ءُ:۔

ہُبو خدا انت اس کرے
کافرلعین ءِ مست کرے
نرخ ءِ درے بھاز کم کرے
خوار وغریب حیران مرے
شاہی آخروار ئسکہ
مہمان شرف مسکہ "

(3)

باوہ فوج علی نا زبان آن ریکی نا ایلو شاعری نا ٹھپو تے ہراوڑ ہنگنٹ اوداوڑ اٹی ءُ:

"سال ءِ خدا جان ہمے سال سُست کرے
مڑد ہم لغور ءِ درست کرے
کافرلعین ءِ مَست کرے
نرخ ءِ درے بھاز کم کرے
آلُم ءِ بے خوند کرے
شاہی آخروار ئسکہ
مہمان ہم شرف مسکہ
ایمان ہم درست ئسکہ
داسہ خدا جان مہر کرے
کافرلعین ہم خیر کرے
گُل بیگ سرونز تون بسُنے
خوش ءُ حوال اس ایسُنے
ہرکس ءِ گون درکار مرے
تینا تُو رہ تون بڑز آن برے
اُمت تمام آمون کرے
نیواز مَش اٹی جوڑ کرے
خوار وغریب ہم سیر کرے

.....حمید عزیز آبادی

ہرکس ہنا بنسر خنا
خوار وغریب دانہ ءِ نا
پُوس و کچہری گُنپنہ
مال تون راہ راست اَمپنہ
بنچی ڈغار ءِ خنپنہ
گُنگُنس نی خاسُن ءِ
نمی طب اٹی باسُن ءِ
ڈسّہ تے نی سیلّ اس برے
گُڑا کُن تے نادار ُومرے
اِلّہ خرین رغ لیٹ کرے
شیخ و پٹخیر اٹ وس کرے

(4)

دا شاعریک تینا کلاسک و جمالیاتی دروشم تون اوار اسہ دور اسے نا نمائندگی ءِ کیرہ کہ ہراتم پرنگی نا کوزہ گیری، مکر و فریب، و اونا کُدرُوئی کون انگا "Diplomacy" نا نا راج انا قومی روایت آتا گچین آ دروشم ءِ پراگندہ کننگ نا عمل ءِ بنا کرے، تو اودے ریکی تینا شاعری ٹی نئے بیرہ بیان کرینے بلکہ پرنگی نا بتنگ آن راج اٹی ہڑدے ئی ضروری گِرڑا تا گُمینی، دا گُمینی آن ودی مروک آرا جی بدلی، راجی بدلی آن ہرا قومی آ روایت آک کُسُر اوفتا بے شونی تے اُلسی زبان اٹ اسہ گچین ءُ وڑ اسیٹی بیان کننگ نا ہنر و کمال ءِ ہم تخانے:

شاہی آخروار ئسکہ
مہمان ہم شرف مسکہ
ایمان ہم درست ئسکہ
ریکی دا تیوی راجی و سیاسی حالیت آتے تینا فکر و فن انا غالف اٹ شاغسا تینا دور انا حالیت آتے درشان کرینے دا درشانی تیان بیدس اوتینا راج ءِ ہمت نا کلہو ترسا او فتے اسہ سر سہب ءُ زندا سے نا ڈیوا ءِ ہم نشان تئسنے۔

بُلّی نیام آن تزہ کرے
اینو ننے دے دیگر ءِ
پگّہ ننے وار اس برے

ریکی نا فکر فکری کشاد نا اندازہ دا راستی آن بھاز جوان خلنگ کہ او ہے دور اٹی ہم طاقت و ہمت کن بُلی نا مثال ءِ درشان کرینے، اینو دا جدید دور اٹی ہم طاقت کن Power Hores نا اصطلاح ساڑی ءِ، ریکی بُلی ءِ طاقت و ہمت نا چیدہ سر پند مریک او خان نوری نصیر خان (پیرہ غاتا روایت نا رداٹ نوری نصیر خان ءِ ولی آنصیر خان ہم پاریرہ) نا گچین آ دور باری ءِ یات کرسا پاہک اینو اگہ انگریز پرنگی نا دُوآن نا ڈیہہ و راج انا راجی و سیاسی حالیت آک غنجل مسٗو، نا طاقت نا نیام آن تزہ کرینے، اینو اگہ راج اٹی دے دیگر ءِ تو پگہ نن تینا ڈیہہ انا خواجہ متنگ تون اوار تینا راجی رسم و دود آتے تینا ڈیہہ اٹ برجا تخنہ۔ ریکی نا فکر وفن اٹی ہرا شاعریک براہوئی شئیری مڈی نا بشنج ءُ اوفتا کمال دادے کہ او اینو نا دور اٹی ہم نا راجی، سیاسی، مذہبی، اخلاقی حالیت آتا پورو وڑ اٹ آ دینک ءُ ہندا سوب ءِ کہ اونا کلاسک شاعریک جمالیاتی دروشم آن بڈ بری نظر بریرہ۔

ریکی نا مزاحمتی و رزمیہ رنگ اونا شاعری نا کل آن بھلا سرحال ءِ اونا دارنگ آتیٹی ہمو وخت انا ساڑی حالیت آتا رداٹ نئے بیرہ مخلوق اٹی انگریز نا برخلاف بغاوت نا جوزہ غاتے چست کر فک بلکہ ہمو جانباز آمڑ دمجاہد آتا کارنامہ غاتے ہم جمالیاتی دروشم اٹ تاریخ نا بشنج جوڑ کرینے:

"سردار ولی محمد شہید
اومینگل آتا شہ مرید
تینا مُخ ءِ چگّا تھے
ولد انریان ءِ سنج کرے
زغم آتے پارے سنج کبو
ورنا تیا کو کار کبو
ورنا تے گُل ءِ مُچ کرے
سواری کہ بُلی مُچ کرے
ہر پارہ غا مینگل برے
ہرکس قلات آسر مرے
کافر پرنگ مُلک ءِ پُلا
اونگ و ناموس ءِ در ے
بور پیشگوی خزن خنی
اودین انا دشمن ارے
تو فک و توپ اوڑ تون ارے
کافر لعین بھاز سبّر ءِ"

(5)

ریکی نا شاعری نا جمالیاتی دروشم اٹ اونا گشا دلس زبان اٹ تینا راجی آلوز آتا کمک اٹ ننے بیرہ تینا دور انا حالیت آتے درشان کرینے بلکہ او نا شاعری ٹی ہندا خہ در کلاسک نا چاشنی اودیم ءِ کہ اونا شاعریک اینو نا دور انا ہم نمائندگی ءِ کننگ نا لائح اریر، او فلسفہ و گشا دار استی نا شاہدی ءِ ایتک کہ او ہمو دور اٹی ہم طاقت نا چیدہ "بُلی" ءِ سر پند منتگ تون اوار بلوچی زبان نا کلاسک شاعر شہ مرید نا شاعری و ذات آن ہم بھاز جوان واخب مسُنے۔ داڑان دا راستی ہم پاش مریک کہ او شہ مرید نا شاعری و بزرگی آن سو ہو مسُنے اونا گچین آ شخصیت ءِ مون آ تخسا سردار ولی محمد شہید ءِ شہ مرید تون تشبیہہ ترسا اودے شہ مرید نا مٹ ہم اڈ تسنے، اونا دانفی و فکری گشا دا و نا شاعری نا جمالیاتی دروشم ءِ پین زیبا کننگ اٹ سر سہب ءُ کڑ دار اس ادا کیک۔

ڈس پد:

04۔ فوج علی سمالاڑی نا پاروک
05۔ سنی لیاقت " براہوئی شاعری " مستونگ، راہشون ادبی دیوان، جولائی 2015ء، پنہ نمبر 193۔192

افسانہ

دھرتی نا ملٹ

.....یوسف عجب

دے پوسکن ٹِک تنگ اٹی ئسکہ۔ دے انا روشنائی داسکان دشت انا اُرا تا دیوال آتے تینا خمب اٹی ہم ہلیویس کہ قلات نا نیمہ غان فرنگی تا لشکر اس سی انا کچ ہلی تھون نغاڑ (شار) اٹی پترینگا۔ ہلی تا سرنپ آتا سوب آن بش مروک آدنز نئے بیرہ لشکر تون تدئسکہ بلکہ دافتا توارک چنکا چناتے ہم تغ آن ہجم تئسر۔ فرنگیک تینا لشکر تون اوار خلق اسے آن ٹروک سَر مُسَر۔ دافتون خلق انا میر ہم تینا ہلی آ سوار ئس۔۔۔ ہلی اسے آسوار مول ءُ بندغ اس درگہ اسے نا نیمہ غا دُوءِ مُر یفے۔ دا درگہ ہفتاد سال پیر گودی گنج بخت نا حویلی ئس ہرا کہ شاراٹی چیل انا ٹروک گڈ یکو اُرا تیان اسٹ ئس۔ میر تینا بندغ اسے درگہ نا نیمہ غا مون تس۔۔۔ مسٹمیکو ٹکیفنگ آ پیرانگا گنج بخت پیشن مس ہرا کہ تینا خیر خواہی وشیر زالی نا سوب آن پنی ئس۔

گنج بخت نا حویلی نا درگہ اخہ در کہ متکن ئسکہ، ہنداخہ در تینا مخلوق کن اونا مہر و خیر خواہی کڑمب ئسکہ۔ گنج بخت درگہ غان کیب فرنگی و میر ءِ خنا تو ہکہ مس۔۔۔ اونا سوج کننگ آن مست میر توار کرے کہ لمہ سرکار ءِ سما تمانے کہ "جلال خان" نما خلق اٹی اِستو جہی مسنے۔ سرکاری پَد گیرنا پا ننگ ءِ کہ او اسکان نما خلق اٹی جہی ءِ۔ معلومداری ہنداخہ پک ءِ کہ او ڑتون پنج تیر، اونا مَری بُر، خاکی آرنگ انا خیری و پنج آتا رنگ اسکان پک ءِ۔ ای او فتے پارینٹ کہ نالج و ننگ انا خیالداری ءِ تخسا حویلی تیٹی بفس نہ کہ کس آجاہو کیر۔ ہندا سوب آن حکم ءِ کہ جلال خان ءِ سرکارنا دوٹی ایتو۔

جلال خان پٹی آورنا فرنگی سرکارنا برخلاف جہد آجوئی نا ہندی آرا ہشون تیان اسٹ ئسکہ۔ اونا جنگی گشاد نئے بیرہ ورناتے جہد انا بشخ جوڑ کننگ اٹی ئسکہ بلکہ اونا جیرت فرنگی تون اوار اوار ہندی آ دلال آتے با مس اسکان کریس۔ فرنگی سرکارنا ہندا کوشت ئس کہ "جلال خان" نا دزگیر کننگ آن دا علاقہ غا تیٹی سرکار نا برخلاف جُنز الی نزور مریک۔ و لے لس مخلوق نا است آن "جلال خان" یا اونا سنگت آتا مہر ءِ کشنگ نئے فرنگی نا دوٹی ئس نئے پین کس انا۔ درود ے آن فرنگی لشکر اسے تون جلہو اسے آن پد سنگت آتا سلاہ اٹ دانہ دانہ مرسا جتا جتا جاگہ غا تیا مون کریسُر۔

پاٹ انا دا درگہ نا مون آ سلوک گنج بخت میر ءِ ہچ ءُ ورندی اس تنگ کتو۔ اونا تیدار نا کرنچ آک مچے پین زیات مَسُر، اونا گڑتی دے انا روشنائی آنبار زیات مرسا کرے۔ انتئے کہ پد گیر نا پاروک آ نشانیک و جلال خان نا اونا خلق اٹی جہی منتگ راست ئسرہ۔

میر گنج بخت ءِ پارے، "اگہ جلال خان نئے دو تو یا اوسرکار تون جنگ تس تو سرکار کل دشت ءِ بُھس کرو، ہر چُتا بھلا نرینہ و نیاڑی سم تا گواچی مَرو، ہندن گڑا دا کل انا خون نا کاٹم آمرو۔"

سرکار نا دا تڑی گنج بخت ءِ بھلو گڑتی سیٹی شاغا۔ او دے کل نغاڑ ءِ ویل انا گواچی کروئی الو۔ دا کان مست پنجگور اٹی ہم فرنگی تا بر خلاف ٹولی اسے نا کست اٹی اسہ آبادی اسے نا بھلو کچ اس نرینہ و نیاڑی تھون اوار چناتے سم تا گواچی کنتگا سس۔

گنج بخت چپ سلوک ئس کہ اسہ وار ولدا میر توار کرے، "نا پُچی اخہ در کہ مدان تمو نی ہموخہ در دا آبادی یا تینا خلق ءِ ویل اسے نا گواچی کروس۔ نن خواپنہ کہ نن ایڑھ ولمہ غا تا گدآک بیرہ اسہ باغی اسے کن تارتار مریر۔۔۔ آخر نئے ہم تینا نگ و لج انا خیال ءِ تخوئی ءِ۔" میر تینا بروت آتے ول تر سا گنج بخت آتوار کرے۔۔۔

گنج بخت نا داہڑوپ یا تو او نا خلیس، شار انا آخبت کن ویل اسے نا درشانی ءِ کننگ اٹی ئسکہ۔۔۔ نیٹ کہ بیوس مرسا او دا ہیت آ امنا کرے کہ او جلال خان ءِ سرکار نا دوٹی ایتک و لے شڑت دادے کہ فرنگی سرکار او دے ہچ ءُ جانی نسخان اس تفرو۔ دابنگ تون میر توار کرے۔ "لمہ نی غم کپہ ای داسہ دافتون ہیت کیوہ۔"

فرنگی نا فوجی آفیسر ہم گنج بخت نا ہیت آتے سر پند مس تینا نیم خامہ انگا برا ہوئی ٹی پارے، "ناری نی فکر کپا نن جلل آ ہچ نکسان تفن"

میر توار کرے کہ او سرکار ءِ منت و زاری کرو کہ او دے وعدہ معاف گواہ اس جوڑ کے تا نکہ او دے جان انا نسخان مف۔

سما اف کہ انتئے گنج بخت ءِ ہچ باور بتنگ اٹی الو واہم میر انا کلام پاک نا قسم ہر فتنگ آ است جم مرسا باور کرے۔ فرنگی آفیسر دا شڑت ءِ ہم تخا کہ کل آن مست جلال خان نا تو فک ءِ سرکار ءِ سر کبو گڑا ولدا جلال خان نا جندہ ءِ پیشن کشبو۔ نیاڑی دا شڑت آ امنا کرے۔

گنج بخت ارا ٹی پترینگا۔۔۔ پیشن آ سلوک آ مخلوق ہندا او میت کننگ اٹی ئس کہ جلال خان نا تو فک زو اس او فتا دوٹی مرو و لے جوان جٹ اس اسکان و داری منتگ آن پد ہم دن متو۔ گنج بخت بھاز مدان تمنگ اٹی ئسکہ۔ فرنگی آفیسر دا حال ءِ خنا تو پیہن خیسن مرسا میر آتوار کرے، "دا کل نا وجہ منتگ اٹی آ۔ نی دا ناری ءِ دا کہ الاس۔"

ولے میر پارے، "سرکار اگہ نن دن کپن تو مخلوق ننے داڑے نت خلنگ کن ہم الیپ، گڑا نن ہچ وڑ اٹ ہم نما کمک ءِ کننگ کپرون۔"

"اچا اچا نی پارتہ کہ او زو برے" فرنگی آفیسر پارے۔

میر انا اِرا توار آ گنج بخت تینا حویلی آن پیشن مس۔ جلال خان نا پنج تیر او نا دوٹی ئس۔ میر بشخندہ اسے تون فوجی آفیسر نا نیمہ غا ہُرا۔ او نا پا ننگ آ او نا بندغ آتیان اسٹ اس رمب کرسا بس تو فک ءِ دوئی کرے۔۔۔

فرنگی آفیسر خوش مرسا پارے، "دا سا جلل آ نا حوالہ کر۔"

گنج بخت اسیکا میر وا پدا فرنگی فوجی آفیسر نا نیمہ غا نظر شا غسا پارے، "ای جلال خان ءِ امنا کر فینٹ و لے نم تینا ہیت آتیان پدی مفیرے۔"

دا بنگ تون میر توار کرے کہ ای کلام پاک آ قسم ہر فینٹ، ای تینا لوز آتا خواجہ مروٹ۔ جلال خان ءِ شورانک اس ہم بفرو۔"

گنج بخت میر ءِ خف تو ننگ تون او میت اسیٹ تینا خلق اٹی ہنا۔۔۔

گنج بخت نا مدان تمنگ تون فرنگی افسر ہندن بے تاغتی اٹ میر آ ہنگ اٹی ئس دُنکا او دے آسی آخلش ہلے۔ او خن تے کشسا ہکل کرے، "اگہ اینو جلل دا کا نرا تو دانا ذمہ وار نی مروس۔"

"نی بے فکر مر اینو دن مفک۔" میر توار کرے۔

فرنگی آفیسر نا پا ننگ آ میر ارا توار کرے کہ لمہ زو پیشن مرو جلال خان ءِ فرنگی فوجی تا دوٹی ایت۔

جٹ اسے آن پد درگہ نا چیچارہ تون اوڑے سلوک مخلوق نا خفک شِک مَسُر۔ درگہ نا او لیکو پلک انا مَلنگ تون لمہ گنج بخت پیشن مس۔ درگہ نا مون آ بس سلیس۔ سَلنگ تون توار کرے، ای زبان تسنٹ کہ جلال خان ءِ نما دوٹی ایتوہ، کنے ہم او میت ءِ کہ نم تینا ہیت آ سلورے۔"

ماہ گنج نا پڑو تون میر پارے "جلال خان بیرہ دزگیر مرو۔ کنا ہندا کوشت ءِ کہ او دے ہچ ءُ گزنداس بف ہراڑ کن ای تینا کوشت ءِ برجا تخوٹ۔" میر تینا ہیت ءِ کرے۔

دا ہیت آتیان پد گنج بخت جلال خان آ توار کرے کہ او پیشن برے۔

حویلی نا درگہ ملنگا۔۔۔ خنار کہ جلال خان دُو بڑزا حویلی نا بھلا درگہ غان پیشن مس۔ او نا دستار نا مول، او نا پنج آتا رنگ، مَری بُر چوٹ آک دا ہیت ءِ پک کریر کہ درگہ غا سلوک آ نرینہ جلال خان ئسکہ۔

جلال خان ءِ خنگ تون فرنگی آفیسر میر آ بشخندہ اسے تون نظر ءِ شاغا۔۔۔ ہندن پدا مر آن مول سلوک پَد گیر آ نظر ءِ بٹے ہرا کہ لخ و کاٹم نا کمک اٹ دا ہیت ءِ پک کرے کہ سلہہ بٹوک آ بندغ جلال خان ءِ۔

لمہ گنج بخت قول ءِ پورو کریس۔ او اسہ وار ولدا میر و فرنگی آفیسر ءِ دا یات تنگ نا خواہندار ئس کہ جلال خان نا جان انا رکھ او فتا ذمہ ءِ۔

5میکو پنہ غا برجاء

خزم
''محمد نسیم سحر''

استاد محمد نسیم سحر خلق کلی سردار بادینی نوشکے ٹی 15 مارچ 1965ء نادے ودی مس۔ اونا باوہ نا پن حاجی عبید اللہ ولد قاضی عبداللہ، ولد قاضی محمد نسیم، ولد قاضی محمد وسیم ئسکہ۔ او تینے آن مُسہ ایڑھ و پنج ایلم ارید۔ واونا مسہ ایلم مولوی عبداللہ جان، حافظ سعید احمد، حاجی عبدالحلیم بھلو عالم ارید۔ واونا جند واونا اسہ ایلم اس سعید احمد استاد ءُ۔ اوقوم اٹ ترک خلجی افغان ءُ۔ واوغانستان غزنی آن کلی سردار بادینی نوشکے آبسو۔ واول سراٹ کہ اوغزنی اوغانستان آن نوشکے نا سرڈغار آ بسر اووخت آ اوقتا پیہن ریشی وپیرہ قاضی محمد وسیم خلجی ئسکہ۔ اوقتا خاہوت ہمو وخت آن خیرخواہ، خوانندہ و بندغ دوست مسنو۔ وہندا پیڑی داسکان تا برجاءِ۔ اوتینا بنداوی وبنکی خوانگ ءِ بوائز پرائمری اسکول کردگاپ ضلع مستونگ آن، مڈل و میٹرک ماڈل ہائی اسکول نوشکے آن 1986ء ٹی، وایف اے ناسند آتے بوائز ڈگری کالج نوشکے آن دوئی کرینے۔ اود نیاوی خوانگ تون اوار دینی ہم خوانانے۔ دافتیٹی قرآن پاک شریف، صرف ونحو، گلستان و بوستان، اوارارید۔

اودے چکی آن خوانگ و شاعری نا شوق مسنے، و اونا استاد ایماندار اونا ابا جان حاجی عبید اللہ مسنے۔ بلکہ اودے خوانگ نا سوغات اول وار اودے تینا جندانا علمی انگا اُراٹی رسینگانے۔ لمہ جیجانا کزیت آن پدُارا نا کل زموار یک اونا کو پہ غا تخنگار۔ ولے او زموار ی اٹ تینا کاریم تے کریکہ ہندا سوب آن اودے اُرا والاک بھاز دوست توریر۔ اونا لوزانکی سفر نا بندات 1983ء ٹی مس۔ اونا اولیکو غزل نا مطلع بنداتی ''بند'' دا وڑ ءِ۔ ''طاقت ئس جان اٹی ہر جاہ دد ینگاٹہ'' ہنداوڑ اولوزانک نا دنیاٹی تینٹ گام تخا و ہندالوزانکی گام اودے داسوچ وفکر ءِتس کہ نوشکے ٹی اسہ لوزانکی گل وتنظیم اسے نا جوڑ کنگ وودشت الم ءِ۔ تا کہ نوشکے ٹی فکرِ خلیفہ گل محمد نوشکوی، فکرِ میر گل خان نصیر، فکرِ میر عاقل خان مینگل، فکر خدائے رحیم بیتاب زندہ مریر۔ و ہندا زندہ انگا لوزانکی فکر اودے دا جاگہ غا رسیفے کہ او ''راسکوہ ادبی دیوان نوشکے'' نا بنداوءِ 1989ء ٹی تخا۔ او وخت آ کفایت کرار، ناشاد رؤف، لالا طاہر خان، خالد مینگل اونا ہم کو پہ مسر۔

و اوتینا سنگت آ تھون ''راسکوہ ادبی دیوان نوشکے'' ءِ اونانت تازی آسلفے۔ و نوشکے تون اوار ایلو ہند آ تیار اسکوہ ادبی دیوان پنی مس۔ واودے داشرف دوئی ءِ کہ او ''راسکوہ ادبی دیوان نوشکے'' نا بانی و اولیکو صدر پاینگ۔ اونا کوشست آ تیان نوشکے ٹی پوسکن ءُ شاعر ودی مسر۔ و راسکوہ ادبی دیوان اسہ میوہ تروک ءُ درخت اس جوڑ مس۔ ہر اسٹ اوڑان نف وفائدہ ہلسا ئسکہ۔ وخت اس کہ اوٹی گڑاس ہندن ءُ بسر کہ راسکوہ ادبی دیوان نا بانی نا رنداٹ تمار کہ اودے داسہ کنارہ کروئی ءِ، و اوتینا ہندا بے ادبی انگا کاریم اٹ سہب مند مسر۔ واستاد محمد نسیم سحر ءِ اسہ پارہ غا کریر۔ وتینا کاریم تیٹی لگار۔ منہ وخت اسکان راسکوہ ادبی دیوان نا گاڈی نا ڈیوری ءِ کریر، ولے بے سہب مسر۔ انتئے کہ او خالی اسٹرنگ ڈیورئسرہ۔ استاد ہمودے کہ او گاڈی نا پڑزہ پڑزہ خان واجب مرے۔ ولے او استاد محمد نسیم سحر ئسکہ و اونا عزت وشرف المی ئسکہ ولے اودے او شرف وعزت رسینکنو، ہندا خاطر راسکوہ ادبی دیوان نوشکے تار پہ تار مس۔ سنگت آ ک ناراض مسر۔ او تین کن ''پام اکیڈمی'' جوڑ کریر۔ اوتان کلچر اکیڈمی جوڑ کریر و راسکوہ ادبی کاروان جوڑ مس۔ و پنی انگا لوزانکی گل راسکوہ ادبی دیوان ءِ گیرام کریر۔ انتئے کہ او راسکوہ ادبی دیوان نوشکے نا بانی وصدر ءِ تینے آن مُرتخار۔ واوفتا پد خراب مس۔ ولے محمد نسیم سحر چپی اٹ اسہ پارہ غا مس وکس ءِ جواب ہم تھو۔ وتینا کاریم تے برجا تخسا مزل کن راہی روان ءِ۔

نسیم سحر ہمو وخت 1989ء ٹی استاد لگا، اونا اولیکو پوسٹنگ ضلع چاغی دالبدین اٹ مس۔ پدا 1998ء ٹی اونا بدلی بوائز پرائمری اسکول سیدان کلی مینگل اٹ مس۔

.....واجہ لطیف الملک بادینی بلوچ

چیئرمین، بلوچی پٹ وپول لبزانکی گل نوشکے بلوچستان

و او استاد نسیم سحر نا پن اٹ پنی ءِ۔ او تینٹ اسہ ملوک ءُ کتاب اسے۔ اونا خوانفنگ نا انداز ایلو استاد آ تیان جتاءِ، او ہر لوز ءِ چنانا مون آ ملک، واودے اتحکی اٹ خوانفنگ، ہندا سوب آن بندغ آ ک و شاگرد آ ک اودے پسند کیرہ، و چنا تا باوہ غاک اوڑان سلاہ ہلیرہ۔ واونا شاگرد آ ک بھلو بھلو عہدہ غا تیا سر مسنو۔ و مرسا ارید، انتئے کہ او راج انا چناتے تینا چنا گوندک، و پاہک۔ او راسکوہ ادبی دیوان نوشکے نا سرگیج اٹ اولیکو وار ''ملک الشعراء'' میر گل خان نصیر نا حوالہ اٹ اسہ بھلو مراگش اس تخا، و دا پروگرام اٹ ہمو وخت آ نوشکے نا پنی انگا بندغ آ ک ''میر اکرم خان مینگل، سردار نادر خان بادینی، سردار آصف شیر جمالدینی، مولوی عبدالحمید و پین پنی انگا بندغ آ ک بشخ ہلکر۔ و پروگرام ءِ عزت و شرف تسر۔ و راسکوہ ادبی دیوان نا اولیکو مشاعرہ نومبر 1989ء ٹی راسکوہ ادبی دیوان نا دفتر اٹ مس۔ اوٹی کفایت کرار، ناشاد رؤف، ڈاکٹر عالم عجیب، شہزاد نذیر، ماما بشیر احمد و پین شاعر آ ک اوار ئسرہ۔

استاد محمد نسیم سحر، نوشکے آن بیدس، دالبدین، خاران، مستونگ و شالکوٹ نا ہم مشاعرہ و مسرور، سلمان صابر، مستی خان، افضل آزاد و وحید صابر ءِ پا ہک۔ اونا متکن انگا سنگت کفایت کرار، ڈاکٹر غریق احمد، ناشاد رؤف، رجا بلوچ، یوسف بیگانہ ءِ پا ہک۔ و اوفتے یات کیک۔ و داسہ اوتینا جوان انگا دوست کنے (لطیف الملک بادینی بلوچ)، ڈاکٹر یعقوب، عالم فرید جمالدینی ءِ پا ہک۔ وتینا مہر آتا درشانی ءِ کیک۔ او گیشتری شام انا وخت آ شاعری کیک و اودے اُراٹی کتابجاہ اس ہم ارے۔ او اردو، براہوئی، بلوچی، فارسی، عربی خوانک۔ وہر وخت قرآن مجید نا تلاوت ءِ ہم کیک۔ او اسہ مہروان ءُ باوہ، ایلم، استاد و خیرخواہ ءُ انسان اسے۔ و مزاج اٹ اونا ترندی اف، وتینٹ سادہ ءِ، و سادئی ءِ دوست تورک۔ وخت اس کہ نوشکے ٹی ٹیچر آ تا ٹرینگ مرے گڑا استاد محمد نسیم سحر علم، خوانگ، کتاب نا بابت اٹ تینا شاعری ءِ ترنم اٹ بنفک، و دیوان ءِ خوشبو و زباد اینک۔

اودے علاقائی حوالہ اٹ ایوارڈ و داد ہم رسینگانے۔ ولے بھاز لوزانکی گل آ تا پارہ غان اونا خاص ءُ است بڑی اس متنے۔ واہم او تینا جاگہ غا خوش ءِ، کس ءِ خراب پروگرام آ تیٹی بشخ ہلکنے وتینا کلام ءِ ترنم وگٹ اٹ بنفینے۔ و براہوئی و بلوچی ٹی شاعری کرینے۔ حمد، نعت، داستان، مرثیہ، نظم، غزل نوشتہ کرینے، و اونا شاعری ءِ پنی آ گلوکار آ ک دن کہ محمد عالم مسرور، سلمان صابر، عبدالسلام آزاد، مستی خان، قاسم صابر، محمد یونس پٹوار، گلبدین، غنی جان، حسین اسیر، افضل آزاد، بابر سلیم، و پینک پارینو۔ وڈاکٹر عالم عجیب نا شاعری ءِ اول سراٹ او پنی آ گلوکار استاد محمد عالم مسرور آن پارفینے۔ وتینا پسندیدہ انگا گلوکار محمد عالم پا پک واونا پا نگ ءِ کہ کنا اصل داد وایوارڈ کنا راج انا بندغ آ ک اریر۔ بس او مدام سلامت وخوش مریر۔ اوفتا خوشی کنا خوشی ءِ۔

اونا شاعری تینا مٹ تینٹ وزیبا ونمہ دار ءِ، بھاز زیبائی اٹ لوز آتے ٹُلانے، ہر کس اونا شاعری ءِ بنک، اودے او ہمو وخت آیات مریک۔ انتئے کہ اونا شاعری ٹی ننے روانی نظر بریک۔ وکیسٹ نا دنیاٹی اونا اسہ بھلو پن اس مسنے، وداسہ پوسکن انگا دوراٹ اونا شاعری ہم برساءُ۔

اودے گوازی تیٹ فٹبال پسند ءِ او نوشکے نا پنی آ فٹبال کلب ڈاکٹر پسند خان کلب کلی سردار بادینی نوشکے نا جنرل سیکرٹری ہم مسنے و او وخت آ کہی فائنل آتے تینا پن آ کرینے، وداسہ اودے مالداری نا شوق ءِ۔ و مال ہم تو رینے وتینا شوق انا رداٹ اوفتا خذمت ءِ کرسا ءِ، و ہر نسل انا مال ءِ او چا ہک۔ و اوفتا پن تے ہم پا ہک۔ و اوفتا خاصیت ءِ ہم بیان کیک۔ و دوگٹی تیان پد ہم سنگت آتے وخت اینک، وتینا نہادی انگا ہیت آتے بنفک۔ اونا مجلس اٹ کس بور مفک۔ بلکہ او اسہ مجلسی ءُ بندغ اس ہم ارے و ہر کس تون مہر و مریبت اٹ نند و نپاد کیک۔ و اودے طوطائی و پیہن انگا رنگ دوست ءِ۔ و کشت اٹی اودے سوزی وسُو دوست ءِ۔ و موسم تیٹی اودے ہتم دوست ءِ۔ موسم نا رنگ آتے تینا شاعری ٹی ایسنے۔

او پی ٹی وی کوئٹہ ٹی ہم انٹرویو تسنے، وکتاب نوشتہ کرینے، ولے داسکان شینک متنو۔ اونا کتاب آتا پنک دا وڑ ءُ: ''اردو قاعدہ''، ''نعت''، ''غزل''، و پین کتاب آ ک اوار ءُ۔ اومیت ءِ کہ اونا دا کتاب آ ک زُمونی برور۔ تا کہ پوسکن انگا چین استاد نسیم سحر نا شخصیت و اونا شاعری آن فائدہ ہر فنگ کے۔ انتئے کہ او تینا پوسکن انگا چین وتینا راج انا آ خبت و باندات ءِ دے وتُو بے آنبار روشنا خنگ خواہک۔ دعا ءِ اللہ جان استاد محمد نسیم سحر ءِ مدام سلامت کے وخوشی نا جمرآتے اونازی آسیخا کے۔

☆☆☆☆☆

نوشتانک

کتاب آتا پنہ غاتا نیام آن ہلوک آمرواریک

..... پروفیسر ڈاکٹر منیر حنفی

(کتاب آتا داریویوک، review نا پیٹرن نا حساب اٹ شاید کہ مفس، دافتے نوشتکار تینا readings of interest نا رداٹ نوشتہ کرینے، ہرا کہ اونا جندانا است خواہی تا حساب اٹی ءُ۔ دافک ذاتی ءُنوٹس ءُ، ہرا کہ بیرہ اسہ ریڈر اسے نا حیثیت اٹ، انت اس کہ اودے جوان لگانے ہمودے برا ہوئی زبان اٹی خوندی کرینے، ناول آتا جاگہ جاگہ کیہی بشخ آتا ریویواف، دن پادافتیٹی اونا است خواہی متنے، تو دافتا بارو اٹ نوشتہ اف: ادارہ)

کتاب ناپن ''ماں''
صنف: ناول
چھاپ سال: 1907
مصنف: میکسم گورکی
اردو ترجمہ، پبلشرز:
سنگ میل پبلشر زلاہور

☆☆☆☆☆

.....13.....

ناول نا ارٹمیکو بشخ

لمہ پاویل تون جیل انا آفس اٹی اوڑ دہی کننگ کس، اوفک افسر نا ساڑی گری ٹی جوانیکا ہیت کننگ ہم کتوسہ، انتئے کہ اوفتے بیرہ ارائی آ ہیت وگپ آتیان پین سیاسی ءُ ہیت وگپ کننگ کن موکل الو۔ لمہ پاویل ءِ راز داری ٹی چٹھی اس تس، اونا دوک جیل اٹی بندی منگ نا سوب آن بین مسوسر۔ انتئے کہ بھلو وخت اس اوکاریم کن پیش تعویس اونا ریش بھلن مسوسس، ہندا سوب آن اوبھلن وئی اناس خنگا کہ۔ لمہ اودے پارے کہ ایوانوچ نا کزیہ مسنے، اونا دفن کننگ نا وخت آ پولیس بندغ آ تیالٹ کاری کرے، ہراڑان اسہ مارا سے نا کاٹم اٹی ٹانکہ لگانے۔

لمہ پدی بازار آ بس تو ساشا اوڑان اولیکووار پاویل نا باوراٹ ارفے کہ اونا طبیعت امرءِ؟ اوفک اسہ ایلوڑتون ہیت کریر، ولدا لمہ ایوان نا کمرہ ٹی ہنا، اودے کننگ کن گڑاس تس، ایوان ہفت دہ سال انا مارکو اس کس، اوتینا باروراٹ پاہک کہ اسکول اٹی ننے پاویل ولاسوف و اونا لمہ نا باروراٹ پانگا کہ اونا لمہ اسہ شیرزال ءُنیازی اسے، ہرا کہ گدرینگوک آ کیم مئی انا مزور آ تا جلوس ءِ کشنگ اٹی بھلو مدت و کمکی اس کرینے۔ لمہ تینا باروراٹ سفت آن مچٹ خوش مس۔ سویل نا وخت آ درگہ ملنگا تو اسہ یخ ءُتہو اس کمرہ ٹی پترینگا و صوفیا ہم ہنداڑتون تہٹی بس، صوفیا ساشا و لمہ اسہ ایلوڑتون تینا انقلابی آ کاریم تا بارو اٹی ہیت کرسا کیرہ۔

سہب اتون مہالو لمہ ٹانگہ سیٹی نکلوس کوے نا خلق آ ہنا، ہراڑے اسہ سرکاری ءُدفتر اس کس۔ اسہ چانڑدہ سال انا مسٹر اس تشت آن چاتے اونا مون آ تخاپارے کہ اسہ دز اس ہلکنو اودے انتگ ءُ، ہندا دفتر نا دارہ ایرہ غان بزغرآ ک مچ کس لمہ خنا کہ ریبن نا دوتیٹی ہتھکڑی لگوک ءُدارہ ایرہ غان تے پولیس والا تا مچی اسے وار اس دانگ سڑہ واراس اینگ سڑہ ریبن اسہ وار اتون کوک اٹ پانگ ءِ۔

رایان والاک نمے دا پرچہ غاتا باروراٹ سما مروءِ ہرافتیٹی نن بزغرآ تا باروراٹ نوشتہ کننگا نے ہرافتیٹی بزغرآ تا زندانا باروراٹ سچائی نوشتہ ءِ ہندا پرچہ غاتیکن کنے دز گیر کننگا نے انتئے کہ ای دافتے بندغ آ تیٹی بشخانٹ۔

بزغرآ تا مچی ٹی اسٹ اس ہکل کرے پارے ''انسان بیرہ اسہ وار اس کہیک'' بزغرآ تا مچی نا سوب آن ریبن نا دوتیان زنجیر آ تے یلہ کننگا نے او زور اٹ پاریکہ:

منت وار کنا ہنین آ سنگت آ ک: نما منت واری اگہ نن اسہ ایلو نا دو تے ملپن تو گڑا دیر ملک تا؟''

اوتینا دو تے بڑزا کیک اونا دوک دتر چرءُ، پاہک:

''دا کنا دترک ءُ ہرا کہ سچائی نا خاطر آن شولنگا نو''

لمہ نا است اٹی ریبن نا ہیت آ تیان اسہ بھلو خوشی اس ودی مس او سیڑھی تیان شیف ڈرنگا و لے او پدا سیڑھی تیا لگا ریبن تران کننگ ناوڑاٹ پارسا کیک:

''بزغرآ ک ہندا پرچہ غاتے پٹھو اوفتے خوانبو! اگہ پادری وافسراس نمے پاہے کہ سچائی ءِ تالان کروک آ ک باغی و کافر ءُ تو اوفتا ہیت آ تیا باور کپیرے۔ راستی ڈکوئی اٹ مچ آ غار آ چرخ کننگ ءِ و بندغ آ تا است اٹی جا گہ کننگ ءِ۔ سرکار کن راستی اسہ خاخری ءُزغم اسے آ نار ءِ ہرادے او قبول کننگ کپک۔ راستی اوفتے کسفک اوفتے ہشک لوڑ کیک نم کن سچائی اسہ جوان ءُسنگت اسے آ نار ءِ اوفتیکن اسہ پراگندہ ءُ دشمن اسے ہندا خاطر آن اوڈکوئی اٹ مچ آ دھرتی نا چرخ ءِ کننگ ءِ''

یک شنبے نا دے ہراتم لمہ جیل انا دفتر آن پاویل آن رسخت ہلنگ کس تو پاویل کاغدنا اسہ گولی اس لمہ نا دوٹی تس لمہ گولی نا دروشم اٹی پیڑوک آ کاغد ءِ نکولائی ءِ تس ہرا کہ گولی ءِ ملا خوانگ ءِ شروع کرے ہراٹی پاویل نوشتہ کریس کہ سنگ آ ک نن نرنگ نا کوشت ءِ کپنہ۔ اگہ نن نران تو تینا عزت ءِ گٹ کینہ۔

درگہ غاگھنئی نا تو ارمس تو نکولائی درگہ ءِ ملا تو ساشا سلوک کس اولمہ و نکولائی تون گڑاس ہیت وگپ کننگ آن پد پیش تما تو لمہ و نکولائی اودے درگہ غا رسخت کریر کہ اودے بھاز مہراٹ بنگ کس پارے کہ دا کاریم اوڑکن جوان ءِ داڑان اونا ہوش چپ مریک۔ نکولائی لمہ غان ہرفک کہ نے ہم وخت اس کس اتون مہر مسنے دنکہ ساشا ءِ۔ لمہ ورندی ٹی پاہک کہ کنے یات بفک کنا ارے کنے ہندن لٹ تسکہ کل گڑاک کنا یات آن ہنار۔ لمہ نکولائی آن ارفے کہ نی ہم کس اتون محبت کرینس تو او ورندی ٹی پاہک کہ کنے ہم ساشا غانبار است اسے تون مہر مس۔ او اسہ گچین ءُ بندغی سینا گودی کس اوڑتون ملاقات نا وخت آ کنا وئی بیست سال کس ہراتم اوڑتون کنے محبت مس ای اودے اینو ہم مست آ نبار محبت کیوہ کنا رغ رغ اٹی او جاگہ کرینے ای اوڑتون یکا محبت کرینٹ مدام محبت کروٹ لمہ اوڑان ارفک کہ گڑانی اوڑتون انتئے برام کتو لیس تو نکولائی ورندی ٹی پاہک کہ ای اوڑتون دا خاطر آن برام کننگ کتوٹ کہ وخت اس او جیل اٹی کس تو ای پیشن۔ اگہ او پیشن کس تو ای جیل اٹی۔ دنکہ پاویل و ساشا ءِ۔ پاویل جیل اٹی ءِ تو ساشا آزات ءِ پاویل آزات مریک تو ساشا جیل اٹی بندی مریک۔ آخر دا ہم مس کہ اودے دہ سال کن سائبریا غا جلا وطن کنگا۔

پدان اودے جیل اٹی اسہ جوان ءُ بندغ اس ملا او ہم کنا سنگت کس اوفک نزار ولایت آ ہنار دا سہ جاگہ سیٹی رہنگرہ ڈن اٹی زندءِ تیر کننگ ءُ۔ ارسیلا اراٹی بریک لمہ ءِ پاہک کہ بروک آ ہفتہ ٹی پاویل نا پیشی ءِ۔

(برجاءِ)

دھرتی نامٹ

.....3 میکو پنہ غان برجا

دا پانگ کن او تینا باءِ پر کریس کہ کہ اسہ وار تون مسہ سم نا تو ارمس۔ جلال خان ءِ راستیکو نیمہ غان لگوک آ سمک درگہ نا مون آ بٹیر۔ لگوک آ سمک او دیم مور چہ ہلوک آ فوجی تا نیمہ غان ءُسرہ۔ سینہ غان تے دترنا جواس روان مس۔ فوجی آفیسر خوشی آن ''Very nice man'' پارسا تینا خوشی ءِ درشان کرے۔

لمہ گنج بخت آ ڑسندہ اسے تون جلال خان ناخوک آ توس کاٹم ءِ تے وڈائی اسے تون تینا زان آ تخا۔۔۔ فرنگی آفیسر و میر منہ فوجی و مجبر تون اوارز و جلال خان ناخوک آ سرمَسُر۔

مخبر مول ءِ ملا تو حیران مس کہ ہاٹی، پچ و پوشاک، تو فک و چوٹ آ تیان پد ہم سُم تا گواچی آ بندغ جلال خان الو۔ بلکہ دا گنج بخت نا است انگمار ''شیر دل'' کس۔

میر گنج بخت آ تو ار کرے۔ دا انت کریس نی تینا جندانا مٹ ءِ سم تا گواچی کر فیس بیرہ اسہ باغی اسے کن؟''۔

گنج بخت، اسے بھلو شان و وڈائی سیٹ تینا لخ ءِ بڑز کرسا پارے ''او کنے ہندن کروئی کس انتئے کہ دا بیرہ کنا مٹ کس و لے جلال خان کل دھرتی نامٹ ءِ۔ جلال خان نا زندہ منگ ساڑی آ وخت انا المی آ گرج ءِ۔''

''جلال خان دا سہ نما دو تیان پیشن مس۔ اگہ کنے سم تا گواچی کننگ کیرے ہم تو دا ارمان ءِ تینا پورو کبو۔'' لمہ گنج بخت ہکل ترسا پارے۔

فرنگی فوجیک، میر اتون اوار باخت اسہ ایلو ءِ زیٹ زیٹ ہنگ اٹی ءُسرہ۔ دا سوچسا کہ لمہ غاک دھرتی نامٹ آ تے کن امر سدخہ و گوری مریرہ۔

☆☆☆☆☆

فِکشن مضمون

بُومبارونا کِسِب آک

.....محمد امین شاہوانی

داجہان اسہ ولائت اسے، ہَرانا ہرآخری ہَدو اویل بندغ اٹ اِسٹ ءِ؛ دابندغ آتیٹی ہر وڑانا بندغ دُوبریک۔ اگہ ہاٹی نا بنیاد آہُرس تو نے کھمبہ نا کچ انگا بندغ آتیان ہلیس یک ونیم فٹ انا مندر آبندغ آتسکان ہر بالادنا بندغ دُوبریک۔ شکل وصورت آہُرس تو کس انا خفک اسل خنتکپسہ، تو کس انا خفک مُرونا خف تیان ہم مرغُن ءُ۔ کس انا با انا دنّا نک پوشکن پوشکن مُرآن ہندُن خنتگرہ کہ نی پاس دادنّان تیان خریش چُنگ ءِ، کس انا دنّا نک ہندُن ءُ کہ اسہ دنّان نیام ایلوڑا خالی ءُ جاگہ اس پیشن ہروخت گُوگُرو کنگ ءِ، یا تو کس انا دنّا نک اگہ پُورَو ءُ و پاٹ آنبار پیہُن ءُ تو کُنچدی ءُ۔ کس انا جوڑک بھاز ہُولُن ءُ یا تو کس انا باہُس کچ آن زیات شِل ءِ۔ پانگ نا مسخت دادے کہ کس شکل و صورت اٹ اسہ ڈول اف وہر بندغ رنگ و دروشُم اٹ، کھیل ءِ کرتب آتیٹ اسہ ایلو آن بدل ءِ۔ دُنکہ کس دے آن خاچک تو کس ننکان۔ کس کس ءِ ریفِک تو کس ہر بندغ نا خیال ءِ کیک۔ کس حال اٹی ءِ، تو کس بدحال ءِ۔ ہندن ہر بندغ نا نصیب ہم اسہ ایلو آن بدل ءِ۔

ہر ولائت نا بندغ آتا جِتا ءُ رنگ اس، دروشُم اس، مزاج اس، تب اس یا کھیل و کِسب اس خنتگک۔ یعنی دا ہُر کہ نا شارانا اسہ بھاز پیری خلوک کُس (ہرا بھاز لُپُوسینگا کہ) ہِناسُس ہر ولائت ءِ خناسُس۔ اواسہ وار پارے کہ 'ای ہندن ءُ ولائت اسے آن بنگ اُٹ ہراڑے مخلوق خولُم نا اِرغ کُنپک۔ ہراڑے مخلوق نیمہ لُوچ سرخلیک وکس ءِ کس آن ہچ اسے کنتگ کِن ہچ ءُ اجازت اس ہلوئی مفک۔ او اسہ ہندن ءُ شار اسے آ ہم اسہ وار ہِناسُس کہ اوڑے پر کریکہ ولے ڈغار اسُل ہم پالتُو کہ۔ او ہرجاگہ غاتین کِن تینا وڑانا سنگت اس پٹّا کہ؛ بھاز وخت ہندن مسکہ کہ او تینا سنگت آتے نا ولائت آ ہم ایسکہ۔ ولے دالُپُوسینگوک نا جندانا ہم بھاز جِتا ءُ تب اس، رنگ و دروشُم و ہاٹی اس نُسکہ۔ دا لُپُوسینگوک بالاد اٹ مچے بھاز خلوک نُسکہ، تنک تے ہُشکُن نُسرہ ولے اسل ہم مُرغن الّوسہ، پنجہ غاک تے پتن و زیلک تے سُٹ آنبار شِل نُسرہ۔ کس خنوسُس تو شُغُل اٹ ہندا پاریکہ کہ دانا تنک ڈغار ءِ خُتنگ کِن ہم کاریم ایترہ۔ او ہراتم تینا گام تے ہرفوسُس تو او اسہ جتاءُ ادا اس پاش کریکہ مخلوق آ۔ بھاز انگا سر خلنگ آن پڈ تے لچاسس، ولے کوپہ غاک تے مچے شابیت خنتگارہ۔ کاٹم اس تے اسُل خُوڑت ءُ نُسکہ اونا ہم میمہ ءِ اونا ڈلگ آ اِراخن پُورَو ہلکُسُر باہُس اس تے بھاز شِل ءُ نُسکہ؛ اگہ با انا ہیت مرے تو با اس چُکو رسینگاسس تے۔ کاٹم نا تے پُٹ آک حِسابی نُسرہ۔ یعنی دالُپُوسینگوک ءِ خُدا اسل بھاز جِتا وڑاٹ گڑاسس۔ نا علاقہ ٹی اول ہر کس فریشان نُسکہ کہ دا انتے دُن اف دُن کہ نن اُن؟ یا مگہ دنیاٹی داوڑانا بندغ پین ہم ارے؟ ولے ہرا تم دالُپُوسینگوک تینا سنگت آتے داشارا آتِنگ بِنا کرے تو غُٹ انا اُست جاگہ غابس۔ دالُپُوسینگوک نا بھاز بھلو بھلو کِسب ءُ کارنامہ ءُ نن ونم اوفتا کُنڈ آ کانہ، ولے اسہ وارای نمے دادلیر آ، تجربہ کار آ، ہرجاگہ پیری خلوک آ ہیرونا پن ءِ پاو: دابندغ ہرانا سفت آتیان مخلوق نا باہُچ مفک، دانا پن ءِ بُومبارو۔ بُومبارونا شارانا اسہ بھاز بزرگ وتجربہ کار اس تلنگلک، انتے کہ او داخلق اٹ یک سد و بیست و یک سال گِدریفیسُس۔ ہندن کہ تن مہالو ہیت کریسن کہ بُومبارونا بھاز جِتا ءُ کردار اسے: او تینا تہٹی پیچیدہ ہم بھاز ارے۔ دُنکہ او نا عُمر: یا نزدہ ءِ یا نزدہ وارخوان گُرا او نا عمر انا حساب دوبریک نے۔ بالادنا تے مہالو ہم ذکر ءِ کریسُن ولے داسہ داپاش مرے کہ او نا بالاد چارفُٹ ءِ: اِرٹ ءِ اِرا وارخوان تو او نا بالاد ہم پُورَو بریک حساب اٹ۔ بُومبارونا کاریم وکرتب آتے بندغ بنے تو او دے ہندن لگِک کہ داوڑانا کِسہ وختی بِتنے ولے دُن ہم لگِک کہ دا گُل ہندن ءُمروک ءُ کسہ ءُ کہ گُل خنانو بنگو تا۔ ایہُن ہُرس بُومبارو ہر بندغ نا اُست پسند ءُ کِردد اسے نا مالک ءِ۔ بُومبارونا نشخ، رنگ، ہاٹی، واونا زنداٹ مروک آ کِسہ غاتا بھاز بھلو تفصیل اسے۔ بُومبارونا زی آ گڑوک ءُ دروغ کِسہ ہم بھاز ءِ و بھاز آ کِسہ غاک اونا زندانا ہر چُنکا راست اتون مِلرہ۔ نا پیرہ اس بُومبارو نا ششہ غا ہِناسُس۔ بُومبارو، کن اسہ پن اس (نناپیرہ نا اُست آ ہمو پن ہم آخری وخت آتیٹی بتو کہ) لُمہ باوہ تے سوچاسُر۔ ششہ نا مہانک تُولوک نُسُرہ، بُومبارونا باوہ سوچا کہ بُومبارو ءِ داسہ دِرنگی آن کشتگے و اونا خف اٹ آذان تنتگے۔ ولے بُومبارو تینا درنگی ٹی الّو۔ بُومبارونا باوہ ہِنا لُمہ غان تے ارّفے کہ نوا بُومبارو اوڑتون مرے۔ ولے بے سہب۔ بُومبارونا باوہ ءِ سُجا کہ داپُتا تینے اِستان آپٹسا پیری کرسا درنگی نا ایپار ہِنپ: دا جائی مس۔ ہموکان پد بُومبارو نا پن بُومبارو تخنگا۔

بُومبارو نا دا پارہ کہ دا بھاز وخت ہِنا کہ شاٹ مسکہ، ولد اتُو تا تُو خنتگتو کہ۔ اسہ پین ہم کِسہ اس تے "بُومبارونا بُومبار مننگ" اٹ نِوشتہ ءِ کہ اسہ وار بُومبارو سنگت آتا تینا نیام اٹی تُولوک مجلس اٹ لگوک نُسکہ۔ مجلس نا نیام اٹ اُست آتے کاریم اس بس۔ مجلس اٹ تو دا پارے کہ ای وار اتون ہناٹ بُسٹ، ولے ہموکان پد پنچ تُو شانزدہ دے خنتگتو۔ شار اٹ پٹار تے ولے خنتگتو، ہرکس نا ہندا گمان نُسکہ کہ بُومبارو کسکُنے، انتئے کہ دانا ڈیہہ انا الّمی ءُ ہیت اسے کہ کس تُو اسے آن زیات خن تیان اینگ مرے واونا پچ ءُ حوال اس کس تِف، تو ہرکس نا گمان اٹ دا بریک کہ او کسکُنے، ولے بُومبارو اسہ دے ہُروس کہ خن تے مُوشکسا لُڑونج ءِ شُونِحسا بنگ ءِ۔ شار مُچ مس ایاتے۔ گُل حیرانی اٹ بُومبارو ءِ ارّفیرہ کہ "ہرانگ مسنُس داخہ وخت، انت کریُس؟"

بُومبارونا جواب آن ہرکس نا با پین خَٹ مسکہ، ہرکس بُومبارونا داہیت ءِ بنگ تون گھنٹہ اس جاگہ غان سُرتو کہ حیرانی ٹی، بُومبارو وورندی تس، "ای اوڑے ایپار ہمو بھلاخل انا سیخاٹی خاچوک نُسُٹہ"

بُومبارونا دُن ءُ عظیم ءُ کارنامہ بھاز ءِ، تانکہ دا شارانا ہر بندغ نا قلم اٹ جان ارے، ہرقلم جِتا وڑاٹ بُومبارونا بھلاّ کاریم تے نازیفسا کرو۔ بُومبارونا ابدی ءُ کِردد اسے، دا کِردد مدام زندہ سلوءِ، تین تون دنیا جہان اسے زندہ تخو ءِ۔ ہنوک آ وخت بُومبارونا نُسکہ، بروک آ وخت اونا شان اٹ یا تگاری تا مرو ءِ۔

غزل

افضل مراد

پین ہچ سلیتو تہہ آن ءِ پٹہ
نی داڑے غم تا تران ءِ پٹہ

بریک مون آ مریک او نا
زرس نی تینا گِدان ءِ پٹہ

مروٹ اٹ وخت دا سما اف
ولے ای خواہ جہان ءِ پٹہ

ننے آ ظالم نا وار زور اف
زرس نی اُستمان ءِ پٹہ

کنے بکار ءِ برے او خُڑک آ
کنے ٹی تینا نشان ءِ پٹہ

گڑاس معنی ءِ زندگی نا
گڑاس تینا گمان ءِ پٹہ

ای تینا عیب آتے انتئے ڈکو
ہراکہ چاہس ہُرانے پٹہ

دلیل اِتن پین انت اس
نن ہندا پانہ زمان ءِ پٹہ

مراد اخس ای اودے پہہ کیو
او ہردے پاہک زبان ءِ پٹہ

جاچ

یوسف عجب نا ''بدرتا ڈغار آ''

.....عبداللہ آزاد بلوچ

سفرنامہ ''بدرتا ڈغار آ'' براہوئی ادب اٹی اسہ گچین ءُگام اسے، ہرادے کہ یوسف عجب نوشتہ کرینے۔ داکتاب اٹی نوشتکار تینا تجربہ، مشاہدہ و احساس آتے بھاز گچینی و بھاز زیبائی اٹ بیان کرینے۔ دا سفرنامہ بیرہ منہ جہہ انا سیل کننگ نا حوال اس اف بلکہ دا ہندن ءُ نوشت اسے ہرا کہ تینا خوانوک آتے تینا پارہ غاچکک۔

نوشتکار سری لنکا نا سفر اٹی اونا قدرت نا تروک آزیبائی اوناخرن انگا بوچ اونامش تا بڑی اونا بڑزانگا درخت آتا پدین آسیخا و سمندر آتا زیبائی نا گچین ءُڈول اسیٹ منظر کشی ءِ کرینے۔ نوشتکار نا دا نوشت اٹی مشاہدہ نا کڑمی و فطرت نا مابت سفا خنتگک، خوانوک کتاب ءِ خوانسا سرپند مریک کہ خوانوک نا جند تینٹ دا زیبا غا جاگہ نا سیل وسواداٹ اوارءِ۔

دا سفرنامہ نا اسہ گچین ءُ پالواس دا ہم ارے کہ سری لنکا نا دودور بیدہ اونا مخلوق نا توٹ بش اوفتا ثقافت اوفتا زندانا بشخ آک دا سفرنامہ ٹی نوشتہ ءُ۔ ہندن دا کتاب بیرہ ادبی است خواہی نا بشخ جوڑ کپک بلکہ تینا خوانوک آتے علمی و معلوماتی شعور ہم بشنگ۔

یوسف عجب نا نوشت ناوڑ سادہ و روان ءِ، نوشتکار تینا خیال آتے وتینا آزمودہ غاتے اسہ گچین و جتاءُ ڈول اسیٹ نوشتہ کرینے، ہندن خوانوک نا خوانگ اٹ است خواہی اول آن آخر اسکان اسہ ڈول اٹ سلک، اگہ نن بُرن براہوئی زبان اٹی دا وڑ انا سفرنامہ لکھنگ نثرانا پارہ غا اسہ بھاز بھلو بھاز گچین ءُگام اسے۔

خاص وڑاٹ ''بدرتا ڈغار آ'' اسہ معلوماتی، است اٹ دڑوک و قابل مطالعہ ءُسفرنامہ اسے۔

یوسف عجب بلوچ تینا سفرنا مشاہدہ غاتے ادب نا پڑ آ تالان کرسا براہوئی ادب اٹی بھلوودکی اس کرے۔

دا کتاب نئے بیرہ سفرنامہ نگاری ٹی است خواہی تخوک آتیکن گچین ءِ بلکن براہوئی زبان و ادب تون مہر کروک آتیکن اسہ فائدہ مند ءُ ٹیکی اسے۔ اومیت ءِ کہ دن انگا ادبی سفرنامہ غاک بروک آ وخت آ ہم براہوئی ادب اٹی تینا کڑدار ءِ ادا کرور و براہوئی ادب ءِ سیال آتا ادب تون ہم کوپہ، بڑزبالا دکرور۔

افسانہ

پیرانگانا پنت

.....اَبرار بلوچ

داسہ سیلاٹ پوسکن ہتنگ ئسکہ۔ درخت آتا پَن آک ہم پُشکُن مسوسُر، پَن آتے تہو وار اس دانگ وار اس اینگ دریکہ۔ خلق اٹ اَسل چُپ چُپانی اس تالان ئس۔ گل بی بی اسٹوپ نا ماس آ تولوک ئس، چُناک ہم اسٹوپ نا دامون ایمون اٹ تولوک ئسر۔

ہنداڑتون درگہ نا توار مس خیر جان سلام بٹسا کوٹھی ٹی پترینگا، گل بی بی کشیدہ ءِ زان آن تینا ہر فساڈغار آ تخا بَش مَس مَڈی آن بوپ اس ہر فے چُتاتے پارے: چُناک مُر کبو پیرہ کن نما بوپ اس شاغو۔ گل بی بی بوپ ءِ شاغا و خیر جان بوپ آ توس۔ گل بی بی چاءِ باسفنگ کن چادان ءِ اسٹوپ آ تخا، دوارہ کشیدہ ءِ زان آ تخا و کشیدہ کننگ ءِ بنا کرے۔ خیر جان چنا تا کُنڈ آہر سا پارے؛ چُناک ہلہ خاچترے داسکان؟

چُنا تیان مُست گل بی بی پارے؛ چُناتے ہیل تسئس کسہ ہتنگ آ، بیدس کسہ ہتنگ آن ہرا کان خاچرہ!

خیر جان نا ایلو نواسہ غاک خواندہ الوس بیرہ بھلا نواسہ تے سیف جان خلق انا اسکول اٹی خوانا کہ، ہموکان اردو و انگریزی بولی نا گرداس لوز ہیل کریس۔

دیکھ چُپ منگ آن پد خیر جان چُنا تیان سوج کرے، چُناک اِستونا کسہ وڑانمے یا آخا؟

گُل چُناک اسہ تواراٹ پارے، اوَ بھلا ابا گچین ءُکسہ اس ئس۔

سیف جان گُل چنا تیان پد پارے اوَ بھلا ابا بہترین ءُاسٹوری (Story) اس ئس، اِستووالا۔

خیر جان سیف جان نا ہیت ءِ باغان پلسا پارے، کنا چُتا "اسٹوری" (Story) آخا کسہ "بہترین" آخا گچین یا ہنین۔ نی اگہ داوڑ پین بولی تا لوز آتے تینا تران اٹ اوار کریس گُڑا نی ہم ہمو خاخو آنبار مروس۔ سیف جان نا چنکا ایلم زُہیب بشخندہ کرسا پارے بھلا ابا اینونن کن ہمو خاخووالا کسہ ءِ غلش!

خیر جان چادان ءِ اسٹوپ آن شیف کرے، پیالہ ٹی چا شاغسا پارے؛ اوَ کنا چوری۔

مُست انا اسہ کسہ اسے کہ اسہ خاخواس ئس ہندا خاخو اسہ بَدخ اسے ہتنگ آ خنا، بدخ اسہ بِتاءُ ڈول اسیٹ ہنا کہ، اونا ہتنگ ناوڑ خاخو ءِ بھاز وڑا۔ خاخو منہ دے اسکان کوشست کرے کہ ہندا بدخ آنبارای ہم کاو، بھاز کوشست آن پد ہم خاخو بدخ نا ہتنگ ناوڑ ءِ ہیل کننگ کتو، داسہ خاخو با مس آ بس بدخ آنبار ہتنگ نا کوشست ءِ ہم بس کرے۔ ولدا خاخو تینا مُست انا ڈول اٹ ہتنگ نا کوشست کرے ولے اوتینا مُست انا ہتنگ ناوڑ ءِ ہم اُست آن دریس۔ اوایلو خاخو تیانبار ہم ہتنگ کتو کہ اونا ہتنگ نا دروشم اَسُل بے زیب ئس۔

ہندا سوب آن پارہ کہ خاخو پوسکن ءُوڑ اس ہیل کننگ نا رنداٹ تینا مُسکوئی وڑ ءِ اُست آن درے۔

نُم ہم اینوا گہ پدرتا بولی تیٹ ہیت کننگ نا کوشست کیرے یا تینا تران اٹ پین بولی تا لوز اوار کیرے گُڑا تینا لمئی بولی ءِ گیرام کیرے۔ ہرا وڑ خاخو تینا ہتنگ ءِ گیرام کرے، نما ہم گپ و تران ہندن بے زیب مروایلو بندغ آتیان ہراوڑ خاخو بے زیب ہِنا کہ ایلو خاخو تیان، ولدا مخلوق پارو خیر جان تینا نواسہ غاتے تینا بولی آخا پین بولی اس ہیل تسنے۔

ناول

دے آبندغ آک

.....مَٹ: پروفیسر غمخوار حیات

(غمخوار حیات ''تلار'' کن ریگولر نوشتہ کریکہ، اونا گنج اس نوشت ''تلار'' تون شینکاری کن تخوک ءُ۔ ہرافتیان اسٹ دا ناول نا ترجمہ ءِ کہ قسط آمیٹ شینک مرسا ہنانے، وداسہ ہم برجاءِ: شوئکار)

.....27.....

اوتینا کوس انا بٹن تے ملا اونا ہورک سینہ نا تے پُٹ آتون گوازی ٹی اختہ مسر۔ اونا پُٹ آک خید آن پالسُوسر۔ سڑک داسہ چپت و بریبرُس گاڈی اول نا ڈول جول کنُسا دُدینگ کُس۔ گڑا اورفتارءِ پین زیات کرے۔ رفتارءِ پاروک آمیٹر نا سیلہ ہندن ترندی ٹی بڑز ہنا ڈنکہ گدان نا میخ اٹی تفوک آ چنکا پیہن آ کتی اسہ وار تون خسک تینے۔۔۔ اوتینے مونی کرسا آ دینک اٹی ہُرا تینے اونا خنک ہم خید آن پُرُسر و اوچنکومُش اسے نا ندارہ ءِ مونی خنا۔ ہراتم او دامُش انا پاناد آ سر مروءِ تو صفوان خن تیان اودیم مریک و ہندا ہمو جاگہ کُس کہ اودے تینا گاڈی ءِ تو روئی کُس۔۔۔

او ایکسلیٹر ءِ سوگوی اٹ توریس کہ رفتارءِ کم کننگ آن بیدس گاڈی بڑزا لگے۔ اودے اسیکا ہندن محسوس مس کہ اونا تیوئی رَغک اسیجا مرسا گڑک اس مسنو و داسہ ایسہ ترخرہ۔ ڈغار ترندی ٹی پدی دریاب اسے ناوڑ وہنگ کُس لاری گندہ ءُ شور بش کننگ کُس۔ مون نا بھلا شیشہ تین آنبار بسیسُس و ہراڑان اونا خن تے پوغ آنبار ہُشا کہ ولے مُش انا کوہان داسکان بھاز مُرخننگا کہ۔۔۔

''اے قادر مطلق، اے اِرا جہان تا مالک! مَش انا بڑزی کنا تہہ دا جوزہ ءِ امر چست کننگ ءِ ہرا کنا رَغ رَغ اٹ دُدینگ ءِ و کنا خید آک مِش و دنز اٹ اسٹ آ کنا سِل آ خاخرد سنگ ءُ۔ اے قادر مطلق! اے لم یزل، نی ہچ وخت کن تون کمک کتُس کنے آ دھیان شاعتُس ہراڑا ای تخین کتُٹ۔ انت دا ممکن اف مگہ اینو نی کن تون دا جاگہ دا ختی آ ساڑی اُس بیرہ اینو۔۔۔''

اوتینا مچا چک آتیان خید آتے پاک کرسا خن تے سرجم پاچ کرے ہُرا تو مون آ مَش انا ئل خننگا کہ۔ او بڑزا لگا و گاڈی نا انجن ءِ بند کرے۔ و گاڈی ءِ یلہ کرے۔ وخت اس گاڈی سلیس تو او اشانی ٹی درگہ ءِ ملا و بڑز ٹینکی آ لگا و اوٹینکی نا باغا سرمس۔۔

کل آن مُست مروان پیش تما اوتینا دو تے بڑزا کرے و ابوالخیز ران اونا باسک آتے ٹی ہلسا پیشن کشاتے۔ اودے ٹینکی نا زی آ تموک اِلا وتینٹ ابوقیس نا پارہ غا توجہ کرے۔ ابوقیس تینا کاٹم ءِ بڑزا کرسا پیشن منگ نا کوشت کرے۔ ولے بے سہب مس کہ پیشن منگ نا ہمت اوٹی اَلو۔ گڑا اوتینا دو تے بڑزا کرے و ابوالخیز ران باسک آتیٹی تے ہلسا کمک کرے تے۔ اسد ءِ کس انا کمک بکار مَتو۔ اوتینٹ پیشن مس۔ اوتینا کوس ءِ کشا سس۔۔۔

ابوالخیز ران باسُن آ ٹینکی آ توس۔ او لڑزنگ کُس۔ ہندن لگا کہ کہ او داسہ کماشی نا وئی آ رسینگانے۔ ہنداڑ تون ابوقیس پہیہ تیان سیبو ہلسا لغوشت کُنسا شیف دڑنگا و گاڈی نا سیخا ٹی مُسن بڑے تینے۔ اسد آ چپی کُس تالان کُس او قبرستان نا خل آنبار ساکت سلوک کُس۔ او دم اس جوان ہموڑے سلیس۔ اونا دمہ دموک نا ڈول دک دک اتون بتنگ کُس۔ او گڑا اس پا ننگ خواہسکہ۔۔ آخر او لڑز سا لڑز سا پارے:

''اُخ ہوں! داڑے تو بھاز خ ءِ!''

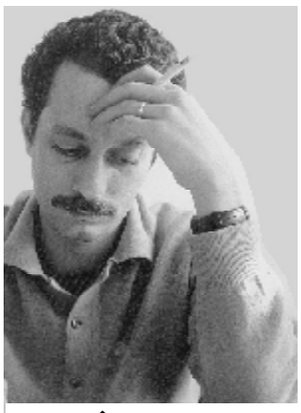
اونا مون خیسن مسوسس وخید آتیان سرجم بدن تے چُوک کُس۔ اونا سینہ غا زنگ انا داغ، نشانک ہندن سلیسوسُر دُنکہ دتر چُر مرے۔

مروان بش مس و آہنی آ پوڑی آن شیف دڑا۔ اونا ہمت جواب تسوسس۔ اونا خنک پوغ مسوسُر وزنگ آن اونا سینہ ءِ رنگ دار کریس۔ وخت اس او ڈغار آ بس تو یلہ مس او تینا کاٹم ءِ ابوقیس نا زان آ تخاونت تے پہیہ تا پارہ غا مُر یفے۔ دم اسیٹی اسد ہم او فتا رَندا ٹی شیف بس۔ کل آن اخیر اٹی ابوالخیز ران۔ او تینا کاٹم ءِ گوڈ آ میٹ ترسا آرام کننگ نا کوشت اس کرے۔ گڑا س ساہت آن پد ابوالخیز ران سوج کرے:

''امر اوڑے حال بدُس او؟''

کس ہم اونا سوج انا ورندی ءِ تو۔ اونا نگاہ وار اس اسہ دروشم وار اس ایلو دروشم کن ہنا کہ۔ اودے کل انا دروشمک پوشکن و گیمر ینگوک لگار۔ اگہ مروان نا سینہ غا دمہ نا شیفی بڑزی متوکہ و ابوقیس نا دمہ سیٹی خلتو کہ تو ہندا سر پد منگا کہ کہ او فک ساتسنو۔۔۔

''ای پاریٹ ہم ہفت منٹ اس لگک و گواچی شش منٹ آن زیات لگتو''

غسان کنفانی

اسد زرابی ءُ نگاہ سے ٹی اوڑا ہُرا۔ مروان ہم خن تے پٹاولے او ہچ ءُ گڑا سے آ خاص ہنگ الو و بوقیس تینا مون ءِ ایلو پارہ غا ہڑسا۔

''ای تینا عزت نا قسم کنیوہ کہ پورَوشش منٹ لگانے۔ ہُر بو۔ آخر نم انتنے سر پد مفیر ے؟ ای بنا ٹی بیدس دانگ اینگ نا دروغ آن نمے سفا پاریُسٹ داسہ نم دا سمجھر ے کہ دروغ تڑنگ اُٹ؟''

مروان تینا کاٹم ءِ بڑزا کرے۔ تینے تینا سروشک آتا سیبوتس وتینا لخ ءِ زرس چوٹ کرسا ابوالخیز ران نا پارہ غا ہُرا۔ ہندن لگا کہ اودے ہچ ءُ گڑا س سفا نظر ہنگ اف۔

''مگہ نی وخت اس اوڑے شش اسکان تو لنگ نا کوشت کریئس؟''

''ای نمے پاریُسٹ''

''داشش منٹ الوس''

''نی تینا گھڑی ءِ انتنے ہُر پیسہ انت اکن نا دوآ تفوک ءِ؟''

''داڑے بر ہُر۔ کنے آ مخ آتا ڈول خلوک آخر اس آنبار ہُر پہ''

ابوقیس پارے:

''منٹ جائی شش لگاتے۔ ای ہندا پاس آ گنتی تون وخت ءِ حساب کرسا ہناٹ''

''اسٹ آن شست اسکان، اسہ منٹ۔ ای داگنتی ءِ شش وار اسکان کریٹ و گڈ یکو وار بھاز کرار آ حساب کریٹ''

او سلسلا شیف ءُ تو ار اسے ٹی ہیت کریکہ۔ اسد لپڑزئی اٹ سوج کرے:

''ابوقیس انت مس۔ اللہ کپ نا طبیعت خراب تو اف؟''

''ای۔۔ ای؟ اڑے آ خا۔ ای تو تینا نشخ انا تہوخوری ءِ کننگ اُٹ''

ابوالخیز ران بش مس و تینا پُچ آتیان ریک آتے چنڈا او ولد اتینا دو تے چار بند آتیا تنخا واسٹ اسٹ ہر مُسٹ آبندغ آتے ہنگ اٹی تما۔

''بو کا نبو۔ ننے پین زیات وخت ءِ پوک کروئی اف۔ منہ ساہت آن گڈ نمے واپس دا تر کی حمام اٹی غسل اس کروئی ءِ۔''

ابوقیس چست مرسا ڈیور نا سیٹ انا پارہ غا ہنا۔ اسد آہنی پوڑی آ لگا و لے مروان سیخا ٹی لیٹوک کُس۔ ابوالخیز ران اوڑان سوج کرے:

''ہلہ نی انتنے بش مفیسہ۔''

''دیکھس پین جارات کپن؟''

بڑز آن اسد کو کار کرے:

''مزل آ رسینگن ولد اخس اُست خواہے آرام کینہ۔ دا کان مُست آ خا۔ برک۔''

ابوالخیز ران ٹا کو اس خلک۔ او مروان نا کو پہ غا نچہ ءِ خلسا پارے:

''برک یار نی ہم بر ابوقیس تون او ار تول۔ نی لاغر اُس نا جاگہ ءِ تنک کپیسہ۔ نی بھاز بدحال خننگسہ۔''

مروان لگا و ابوقیس تون او ار تو س۔ درگہ ءِ بند کننگ آن مُست ابوالخیز ران کو کار کرے:

''اسد تینا کوس ءِ بین نہ تو دا دے ننے کواب کیک۔''

مروان مڑدی ءُ گٹ اسے ٹی پارے:

''ابوالخیز ران! او دے پا تندور نا باغ ءِ ملوک اے لے نوا کہ دانیام اٹ او زرس یخ مرے۔''

ابوالخیز ران ہم ترندی ٹی پارے:

''ٹینکی نا باغ ءِ یلہ اے''

انجن زور آن تو ار کرے، خرانٹ آ گاڈی ریک آ میٹ اسہ دنزی ءُ چشخ اس کشسا ہنا ہر اچشخ ڈغار نا سند آن چست مرسا دے انا باسنی ٹی گم مسکہ۔

(برجاءِ)